

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

9 Non benè sejuncta connubia prisca reformes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

in generationem in matrimonio sunt inventi, si nescientes fuerint, & jam multa curricula amorum sint revoluta, ita ut filios habeant, in sexto qui inventi sunt, aut fortasse in quinto, huiusmodi non separantur, donec nos Domino permittente, ore ad os loquamur. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Qui vero de his duobus gradibus novas contraxisse nuptias videntur, id est, infra anni coronam, modis omnibus separantur. De cætero verò generalia per omnem provinciam statuta percurrentia taliter firmentur, ut nullus audeat deinceps tale scelus perpetrare: & qui fecerint, sine retractationis misericordia actoribus puniti ultionibus separantur. Hi verò, qui propinquas sanguinis uxoris suæ in matrimonio sibi sociaverunt, sicut iam dudum vobis scripsimus, qui eodem gradu inventi sunt, separantur: aut suspendatur eorum causa, usque dum nos simul Domino auxiliante conveniamus. *Idem.* ¶ De i his, qui post mortuas uxores, secundas nuptias contrahere voluerint, iuste, & honeste, & rationabiliter prospeximus ab earum consanguineis usque ad quartum gradum genealogiæ abstinere. Hoc nos secundum indulgentiam sanctæ ecclesiæ mitius prælibavimus. Cæterum iuxta 2. sœcularium legum centuriam dignis coercitionibus, gravibusque disciplinæ inventionibus a hæc omnia mala & illicita modis omnibus rescanduntur, ut in futuro deinceps tempore cuncta quiescant.

1 ¶ De his, qui] In Polycarpo hæc verba sunt ex eodem Gregorio, sed habent conjunctio cum c. de affinitate, sup. q. 2. & 3. & præterea antea huic capitulo, de gradibus.
2 ¶ Luxu sœcularium] De patris incestorum est in novella 12. Justiniani, & in Capitol. l. 7. c. 432. & in adjectu, cap. 124. & 127.

C. II. ¶ In quarto & quinto gradu conjuncti inventi fuerint, separantur.

Idem Felice Messana civitatis Episcopo.

Hæc b. Felubriter præcavenda sancimus, ne quis fidelium propinquam sanguinis sui, usquequo affinitatis lineamenta generis successione cognoscuntur, matrimonio sibi desideret copulare: sed i sicut i majoribus nostris definitum est, ita modis omnibus observetur: quoniam usque ad septenarium numerum parentelæ, nulli unquam copulam contrahere licentiam damus, his videlicet, qui ex patre & matre consanguinitatis parentela descendunt. Qui autem, & quæ in quarto, vel in quinto gradu conjuncti inventi fuerint, separantur: quoniam scriptum est: c. [Omnis homo ad proximum sanguinis sui non accedet, ut revelat turpitudinem ejus.] & iterum: [Arima, quæ fecerit quippiam ex istis, peribit de medio populi sui.] Sanè quibus 2. conjunctio interdicitur illicita, habebant incendum conjugii melioris libertatem.

Nisi 3. in eodem crimine usq. ad mortem alterius eorum contumaciter perseveraverint.

¶ Integrum caput. Hæc salubriter, ut est apud Gratianum, etiam ab Anselmo citatur ex Gregorio. In Polycarpo autem sequitur post c. Pylitium, sup. 30. q. 3. attributum Zacharia. In Concilio Iuliano, quod refertur Burchardus & Ivo, habentur catep. huius c. verba, præter ea quæ indicabuntur.

1 ¶ Sed sicut] Hæc usq. ad versu. Separantur, absunt à concilio Burchardo & Ivone.

2 ¶ Sanè quibus] Hæc in concilio impresso non habentur: quæritur apud Burchardum & Ivonem ponuntur conjuncte cum superioribus. Leguntur autem in Agathensi, & Epauensi, Turonico 2. & in Capitularibus adjectu, sed aliqua cum varietate, ut est notandum supra ead. q. 2. & 3. de incestu.

3 ¶ Nisi in eodem] Hæc nusquam sunt inventa, & visa

a al. investitibus. b In Concilio Tolet. 2. c. 9. Polycarpo. Anselmo. c. l. 7. c. 432. Ivo p. 9. c. 42. c. Levit. 18.

sunt Gratiani. Quod indicat illo loquendi modo. Unde in Aurelian. concilio.

C. III. ¶ Non ducunt uxores, qui usq. ad mortem alterius in incestu perseveraverint.

Unde in Aurelianensi concilio.

Incestuosi a, dum in ipso desecando atque nefando scelere manent, non inter fideles Christianos, sed inter gentiles, aut catechumenos habeantur: id est, cum Christianis non sumant cibum nec potum, sed soli faciant hoc; non osculentur, nec salutentur ab eis. Et si suis sacerdotibus inobedientes extiterint, & à tam nefando scelere se segregare, atque ad publicam poenitentiam redire noluerint, inter eos habeantur, qui spiritu periclitantur immundo, vel etiam inter eos de quibus per se veritas ait: [Si te b non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.] Et i si alter eorum morte præventus fuerit, alter, quamdiu vivit, graviter poeniteat, & sine spe conjugii maneat.

Hoc Burchardus etiam & Anselmus citant ex Aurelianensi, & aliquid ad hanc rem faciendum habent ex Aurelianensi 3. c. 10. sicut etiam in Agathensi, c. 61. ex quo videtur citare Ivo. Sed longè magis cum hoc capite concordat c. 4. Concilio Ilerdensis, relatum supra ead. quæst. 2. & 3. De iis, qui incesti. Eadem autem plane verba leguntur l. 7. Capit. c. 432. & in adjectu, c. 125. exceptis tamen vis, quæ indicabuntur.

1 ¶ Et si alter eorum] Hæc non sunt in Capitularibus indicati, sed horum loco habentur ista. Nam cum fidelibus non debent orare, neque in ecclesiam intrare, sed ad januam ecclesiæ excubare, & intrantibus in eam, & exentibus ex ea, vultu in terram prostrato veniam postulare, & ut pro se orare non dedignentur, flagitare, & lachrymis profusis, vultu contrito, atque humiliato spiritu semper omnibus apparere usque ad satisfactionem ecclesiæ, & proprii Episcopi canonicam reconciliationem manere, & ad pristinum incestum nunquam redire, nec sœcularia negotia exercere, nec placitis, aut accusationibus & testimoniis interesse, sed crebris sacerdotum precibus, manusque Pontificis proprii impositionibus, & elemosinarum largitionibus, atque cæterorum bonorum hominum & exhibitionibus expurgari, sanarique oportet.

Hæc auctoritate, qui in quarto, vel in quinto gradu consanguinitatu conjuncti inventi fuerint, ab ecclesia separari jubentur.

QVÆSTIO IX.

Vnde queritur, si ecclesia fraude testium, aut ignorantia eorum decepta aliquos separaverit, qui post separationem alia conjugia contraxerunt, si postea deprehensa fuerit calliditas, vel falsa opinio testium, an priora conjugia sint redintegranda. Quod fieri non posse argumentis & auctoritate probatur. Sententia namq. nisi per appellationem intra terminum lege constitutum relevata fuerit, irrevocabile robur obtinet. Hinc etiam B. Gregorius scribit, dicens.

C. I. ¶ Quæ rationabiliter dirivisa sunt, mutari non expedit.

Omnibus a modis ecclesiasticæ disciplinæ vel moderationi conveniens est, ut quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel decisa, nulla in posterum debeant refractione turbari.

¶ In vulgato Gratiani codicibus tribuebatur B. Augustino. Restitutum est B. Gregorio ex aliquot vetustis exemplaribus & Anselmo. At supra 25. quæst. 2. c. ecclesiastica, hoc idem citatur ex Gregorio, apud quem legitur eisdem penè verbis, lib. 7. indist. c. 60.

a Capit. l. 7. c. 432. & in adjectu, c. 125. Anselm. l. 11. c. 9. Burch. l. 7. c. 5. Ivo p. 9. c. 42. b Matth. 18. c fortasse operum. d 25. q. 2. ecclesiastica. Anselm. c. 9.

C. II. ¶ Quia utiliter decisa sunt, à successoribus roborentur, à temerariis præsumpta rescantur.

Item Stephanus Papa V. Paulo Episcopo Placentino.

Loci nostri confideratio nos admonet rationis auctoritate, quæ à prædecessoribus nostris utiliter decisa fuerint, roborare: & quæ à temerariis præsumpta fuerint, in promptu nihilominus ulcisci. Reum quippe ante conspectum divini iudicis se noverit esse, qui nititur utiliter finita rescindere, ac roborata quolibet ausu violare. Ecclesiastici quippe à vigoris ordo confunditur, si aut temerè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur. Proinde si negligentè ea, quæ malè usurpantur, omittimus, excessus viam proculdubio aliis aperimus.

¶ Sententia huius capituli, & multa etiam verba sumpta sunt ex B. Gregorio lib. 7. in dicit. 1. epist. 13. & 28.

Quia ergo sententia hac rationaliter data est, nec per appellationem intra certum terminum relevata, apparet, quod nequam priora conjugia sunt redintegranda. Huic ita respondetur: Aliud est sententiam rescindere, & rationaliter decisa turbare; atq; aliud, quæ per subreptionem obveniunt, deprehensa corrigere: suum namq; errorem cuiq; corrigere licet, atq; idè, quæ à quolibet illicitè committuntur, sive à prædecessoribus admissa inveniuntur, in melius revocari oportet. Porro illicitè uxor à viro suo separata est, & illo vivente alii copulata, cum Dominus solius fornicationis causa à viro suo uxorem separari jubeat. Sicut ergo si aliqua, cuius vir putaretur defunctus, alicui copularetur, & qualibet occasione interveniente, ab ejus consortio discederet, quamvis iudicio ecclesiæ cogatur redire ad eum, quem reliquerat, tamen, si e post triennium virum, qui mortuus putabatur, redire contingerit, priora conjugia redintegrabuntur: sicut cum deprehenditur non fuisse consanguineum, qui causa consanguinitatis ab invicem separati sunt, prioris consortii fœdera sunt reparanda.

2. pars. Quod autem quæ illicitè admittuntur, vel admissa inveniuntur, corrigenda sunt, vel quod sententia etiam Romana sedis in melius commutari valeat, auctoritate Hilarii Papa, & Nicolai monstratur.

C. III. ¶ Corrigendum est, quod illicitè admittitur, aut à prædecessoribus admissum invenitur.

Aut namq; Hilarius Episcopus urbi Romane Synodo præsidens, cap. 4.

Quod à quis commisit illicitè, aut à prædecessoribus suis invenit admissum, si proprium periculum vult vitare, damnabit. Nos enim in nullo volumus severitatem ultionis exercere: sed qui in causis Dei, vel contumacia, vel aliquo excessu deliquerit, aut ipse, quod perperam fecit, abolere noluerit, in se quidquid in alio non resecuerit, inveniet. Quod ut deinceps possit tenacius custodiri, sic placet, sententias, causas, & subscriptiones proprias omnes commodare, ut synodali iudicio aditus claudatur illicitis.

C. IV. ¶ Secundam suæ conditionis tenorem Apostolica valet mutare sententiam.

Item Gregorius.

Apostolica sedis sententia, tanta semper consilii moderatione concipitur, tantæ patientiæ maturitate decoquitur, tantaque deliberationis gravitate profertur, ut retractatione non egeat, nec immutari necessarium duceat, nisi forte sic prolata sit, ut retractari possit, vel immutanda secundum præmissæ tenorem conditionis existat.

a 2. Cor. 10. b dist. 93. diaconus. c Vide supr. cum per bellicam. 34. q. 1. & 2. d Deus. p. 1. Pol. 1. 4. tit. 20. Anselm. 1. 6. c. 17. e al. in aliquo. f Deus. ibid. Pol. 1. 3. tit. 6. Anselm. 1. 2. c. 69.

¶ Apud Anselm. & Polyc. citatur ex epistola Nicolai Papa ad Regem Carolum. Exstat in codice sapè memorato monasterii Dominicianorum in epistola Nicolai, quæ inscribitur ad Ludovicum Regem, & in altera ejusdem ad Episcopos omnes in regno Ludovici, quæ incipit, Gaudemus.

C. V. ¶ A prædecessoribus damnator, aliorum supplicationibus in pristinum statum Apostolica reformas ecclesiasticam.

Item Innocentius Papa, epistola 22. ad Episcopos Macedoniam.

Veniam a nunc ad Maximum, & Photinum, quasi ad quoddam thema: & (quod mihi anxium est, ac dissicillimum) majorum meorum revolvam sententias. Fuerat de illo, quoquo pacto (ut ipsi etiam commemorant) aliquid utique gravius constitutum. Verum, quoniam id per rumorem falsum, ut asseritis, subreptum huic festi, & elicitum per insidias demonstratis, quia res ad salutem rediit, veniam nos hanc in tantum vobis admittimus post condemnationem more Apostolice subrogamus: tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam charis non dare consensum, omnibus rebus de his ducius arbitramur. Pro vestra ergo approbatione, (fratres charissimi) & sententia ac postulatione, Episcopum Photinum habetote (licetum est enim ita constituere, ut deprecamini) & nostram in melius convertam sententiam, labore, vel testimonio vestro compotem: vobis suscipite. Eustadium verò à me sæpissime approbatum nolite expectare, ut diaconi gradu b expellatur. Sollicitos enim vos pro salute libenter audio: cui caput, etiam si faciendum sit, non libentes admitto. Cui manum porrigitis, vobiscum porrigo, cui porrigo, mecum porrigite.

1. ¶ Maximum] Germana lectio est, Veniam nunc ad maximum quasi quoddam thema Photinum. Sed et plerumque nihil est mutatum.

2. ¶ Compotem vobis] Eadem causa fecit, ne mutaretur. Legendum est enim, compotes voti.

C. VI. ¶ Sententiam Romanæ sedis in melius commutare licet.

Item Nicolaus Papa ad c. Michaelem Imp. in epist. 7.

Sententiam à Romanæ sedis non negamus posse in melius commutari, cum aut sibi subreptum aliquid fuerit, aut ipsi pro consideratione ætatum, vel temporum, seu gravium necessitatum dispensatoriè quoddam ordinare decreverit (quoniam & egrègium Apostolum Paulum quædam fecisse dispensatoriè legimus, quæ postea reprobasse dignoscitur): quando tamen illa, Romana videlicet ecclesiæ, discretissima consideratione fieri decreverit, non quando ipsa, quæ bene sunt definita, retractare voluerit.

1. ¶ Voluerit] Sic etiam in originali impresso: sed Anselmus & Ivo habent, tenuerit.

C. VII. ¶ Cuiusvis iudicium Apostolica sedis auctoritas retractare valet.

Innocentius Episcopus per Macedoniam constitutus, epist. 7.

Gravè e non oportuit videri piissimis manibus vestris cuiuscunque retractari iudicium, quia veritas sapius exagitata, magis splendescit in luce: & pernicities revocata in iudicium gravius, & sine penitentia condemnatur. Nam fructus divinus est iustitiam sapius recenseri.

C. VIII. ¶ A prædecessoribus depositi, à successoribus restituuntur.

Item ex libro Pontificali.

a Poly. 1. 3. tit. 6. b al. gratia. c Idem apud Nicolaum ad Episcopos Gallia. d Anselm. 1. 6. 73. Ivo p. 3. c. 13. e Poly. 1. 3. tit. 4. Anselm. 1. 6. 28.

Gregorius

Gregorius a quartus Theodosium, quem Eugenius antecessor ejus Presbyteri honore privaverat, ecclesie siquidem consecravit Episcopum. Leontius, dum esset Presbyter, depositus fuit: sed postea in Antiochia Patriarcha fuit. Misenum b Episcopum a Felice Papa damnatum Gelasius successore ejus & communioni reddidit, & ecclesie restituit suæ.

g. Hac eadem evadentiam mutato habentur supra dist. 30. c. Joannes Chrysostomus. h. Misenum Episcopum. Et caput hoc in pluribus Gratiani exemplaribus ponitur ante cap. grave. sine nomine Palea.

C. IX.

Si vero sententia Romana sedis in melius commutari valet, sic quilibet ecclesia conveniat, cum per subreptionem data cognoscitur, rationabiliter revocari potest.

QVÆSTIO X.

De ea vero, que ad secundas nuptias transit, utrum in eadem affinitate consanguineorum prioris viri remaneat, an soboles ex secundis nuptiis suscepta consanguinei prioris viri copulari possint, merito quaritur.

C. I. ¶ Affinitas in superflite non deletur.

De his in scribit Gregorius Papa Vinerio Caralitano Episcopo.

Fraternitatis & vestra studiosa sagacitati, frater amande, qua debeo, refero grates. Quoniam quaesisti, qua debuit mandatum me reddidisti. Unde placide ad iniquitatem respondeo. Sedem Apostolicam consulere decevit, si mulier copula nuptiali extraneo viro conjuncta, cognationi ejus pertinet, si eo defuncto cognatio maneat, vel si sub altero viro cognationis vocabula dissolvantur, vel si suscepta soboles possint legitime ad prioris viri cognationis transire copulam. Est enim verbum Domini validum, & forte, est durabile, est immutabile, est perseverabile, non momentaneum, non transitorium. Aitem per se ipsa veritas, que Deus est, & verbum Dei, [Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.] Antequam Deus in carne inter homines appareret, eo inspirante dixit Adam: [Quamobrem & relinquer homo patrem suum, & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una.] cui non contradixit Dominus. Deinde cum veritas oriretur de terra in terram, & visibilis in humanitate appareret, interrogatus est, si licitum esset homini uxorem relinquere. Quod prohibens, fieri vetuit: nisi g forte fornicatio excluderet maritalem copulam. Unde protulit statim in medium eandem ipsam sententiam, quam ante sæcula manens cum Patre verbum inspiraverat Adæ, ipse confirmans, quod ipse homo primus protulit. [Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una.] Si una caro sunt, quomodo potest aliquis eorum propinquus pertinere uni, nisi pertineat alteri? Hoc minime posse fieri credendum est. Porro b uno defuncto, in superflite affinitas non deletur: nec alia copula conjugalis affinitatem prioris copula solvere potest. Sed neque alterius conjunctionis soboles placet ad affinitatis prioris viri transire consortium: pro eo, quod verbum Domini validum est, & forte: & ut iniquis dixit Propheta: [Verbum Domini manet k in æternum.] Et alius Propheta: l [Quoniam ipse dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt: statuit ea in æternum, &

in sæculum sæculi: præceptum posuit, & non præteribit.] Nam potest per verbum suum, atque præceptum efficere Deus duos carnes unam, id est, masculum & foeminam: qui innumeram multitudinem utriusque sexus non defuit secum facere unum, sicut per se veritas dixit. [Non pro his tantum rogo, sed etiam pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut ipsi in nobis unum sint.] Si quis ergo temerario & sacrilego ausu in defuncto quaerit propinquitatem extinguere, vel sub altero affinitatis vocabulo dissipare, vel susceptam sobolem alterius copula propinquitati prioris credit legitime sociari, hic negat Dei verbum validum esse, & forte: & qui tam facile, & tam velociter quaerit dissolvere, hic non credit verbum Dei in æternum permanere. Confice terram ex quatuor locis magna interapedine à se distantibus: & confectam, & conglutinatam sicut quoscunque figuræ, vel immensitatis corpus volueris; numquid erit humanum ingenium, quod ipsas quatuor partes ab invicem valeat segregare, ut unaquæque per se possit agnoscere? Sic à quatuor avis duo conficiuntur in unum: & de duobus fit una concretio. Hanc similitudinem de quatuor elementis, unde concretus est homo, colligere potes; si eorum unamquamque speciem, quæ in multis divisionibus partita est, per discretas inter se partes assignaveris. Fit idem in metallis: hoc etiam in liquoribus: probat etiam in coloribus pictor, qui sequitur arte naturam, colores admiscendo, ex visibilibus fucis corpora fingens.

1 ¶ Admiscendo] In Polycarpo, & apud Anselmum, unde præcedentia verba sunt restituta, hoc loco sic legitur, fucis miscendo colores, ex invisibilibus corpora fingens. Sed ne Domini constitutio, &c. multa enim apud ipsos sequuntur.

C. II. ¶ Soboles ex secundis nuptiis genitæ, consanguinei prioris viri copulari non debent.

Item Innocentius Papa.

Si cujus patruus, vel avunculus uxoratus obierit, & illa virum alium postea duxerit, & filios, filiasve ex illo genuerit, cum his omnibus modis commiseri prohibemus: quia vir & mulier una caro sunt.

C. III. ¶ De eodem.

Item ex Romana synodo.

Si qua mulier ad secundas nuptias transferit, & ex eis sobolem genuerit, nullo modo potest ad consortium cognationis viri prioris pertinere.

C. IV. ¶ De eodem.

Item Hyginus Papa.

Si a qua mulier transferit ad secundas nuptias, & ex eis prolem habuerit, ipsa proles non potest se copulare cognationi prioris viri usque ad quartam generationem.

C. V. ¶ De eodem.

Unde Innocentius Papa.

Si qua mulier ad secundas transferit nuptias, & filios & filias apud secundum maritum genuerit, debere eas nepotibus prioris mariti conjungi, sancta Romana synodus profus inhihit.

CAUSA XXXVI.

Uliam cuiusdam ignorante patre quidam muneribus illerit, & ad convivium invitavit: finito convivio, juvenis virginem oppressit. Quo comperto à parentibus juveni traditur puella, ac more nubentium à juvene dotatur, & publice in uxorem ducitur.

1 Quarto primo, an ille raptum admiserit.
2 Secundo an rapta raptori nubere possit, patre assensum præstante.

a Sent. 7. dist. 41.

a dist. 30. Joannes Chrysostomus, Bior. l. 1. c. 23. Ivo in præfatione. Rem. in præfatione c. 37. b Supra dist. 30. c. 13. c Hug. de S. Virg. l. 2. p. 11. Sent. 4. dist. 41. Polyc. d. 6. tit. 4. Anselm. l. 10. c. 53. Ivo p. 1. c. 38. Rem. l. 7. c. 68. d Luc. 22. e Genes. 3. f al. in scripturis. g Matth. 24. h al. Nam. i Esaiæ 40. k al. statui. l Psal. 124.

